

УДК 78.083.23

Лу До,
здобувач кафедри теорії музики та композиції
Одеської національної музичної академії
імені А. В. Нежданової

ПОЛІСЕМІЯ ПОНЯТЬ: ІНТЕРМЕЦО, ІНТЕРМЕДІЯ, ІНТЕРЛЮДІЯ

Мета роботи. Дослідження пов'язане з пошуками походження поняття «інтермецо»; про спільність, переплетення, близькість та індивідуальність властивостей жанрів «інтермецо», «інтермедія», «інтерлюдія». В музикознавстві жанр інтермецо не привертав уваги дослідників, хоча виник у контексті яскравих романтических тенденцій мистецтва XIX століття. Тому розгляд виникнення та трактування «інтермецо» як поняття і явища викликає неабиякий інтерес. **Методологія дослідження** полягає у застосуванні етимологічного та компаративного методів. Вказані методи дозволяють проаналізувати поняття «інтермецо», жанри «інтермецо», «інтермедія», «інтерлюдія». **Наукова новизна роботи.** Пропонується визначення поняття «інтермецо», жанрів «інтермедія», «інтерлюдія» та виявляються особливості появи «інтермецо» як самостійного жанру. **Висновки.** Інтермецо як самостійний жанр – це досить складний характерний твір, що з'явився у епоху Романтизму для фортепіано, і виражає певну і велими багатоліку картину людських переживань. Разом з тим, інтермецо як самостійна інструментальна п'єса другої половини XIX – ХХ століття, продовжує виконувати і більш ранню історичну функцію – бути складовою частиною більш великого твору. І тоді всередині нього інтермецо може виконувати переходну або контрастну, але також і самостійну функції.

Ключові слова: жанр, поняття, «інтермецо», «інтермедія», «інтерлюдія», етимологія.

Лу До, соискатель кафедры теории музыки и композиции Одесской национальной музыкальной академии имени А. В. Неждановой

Полисемия понятий: интермеццо, интермедиа, интерлюдия

Цель работы. Исследование связано с поисками происхождения понятия «интермеццо»; об общности, переплетении, близости и индивидуальности свойств жанров «интермеццо», «интермедиа», «интерлюдия». В музыковедении жанр интермеццо не привлекал внимание музыковедов, хотя возник в контексте ярких романтических тенденций искусства XIX века. Поэтому рассмотрение возникновения и трактовки «интермеццо» как понятия и явления вызывает большой интерес. **Методология исследования** заключается в применении этимологического и компаративного методов. Указанные методы позволяют проанализировать понятие «интермеццо», жанры «интермеццо», «интермедиа», «интерлюдия». **Научная новизна работы.** Предлагается определение понятия «интермеццо», «интермедиа», «интерлюдия» и выявляются особенности появления «интермеццо» как самостоятельный жанра. **Выходы.** Интермеццо как самостоятельный жанр – это достаточно сложное характерное произведение, появившийся в эпоху Романтизма для фортепиано, выражающее определенную и весьма многогранную картину человеческих переживаний. Вместе с тем, интермеццо как самостоятельная инструментальная пьеса второй половины XIX – XX веков, продолжает выполнять и более раннюю историческую функцию – быть составной частью более крупного произведения. И тогда внутри него интермеццо может выполнять переходную или контрастную, но также и самостоятельную функции.

Ключевые слова: жанр, понятие, «интермеццо», «интермедиа», «интерлюдия», этимология.

Lu Do, PhD-candidate of the Department of Musical Theory and Composition Odessa National A. V. Nezhданова Academy of Music

Polysemy of the concepts intermezzo, intermedia, interlude

Purpose of Research. The study deals with the research of the origin of the concept «intermezzo»; the commonness, interaction, closeness and individual characteristics of genres «intermezzo», «intermedia», «interlude». In a musicology genre intermezzo didn't attract researchers' attention, although it emerged in the context of the bright romantic artistic tendencies of XIX century. This fact actualizes the consideration of the origin and interpretation of «intermezzo» as a concept. **Methodology.** The methodology of the research involves the application of the etymological and comparative methods. The mentioned methods allow us to analyse the concept «intermezzo» and the genres – «intermezzo», «intermedia», «interlude». **Scientific Novelty.** The definition of the concept «intermezzo» and genres of «intermedia», «interludia» are suggested. The peculiarities of the appearance of «intermezzo» as an independent genre are defined. **Conclusions.** Intermezzo as an independent genre is quite complicated work, which appeared in the Romantic epoch for the piano. It expresses a certain and quite diverse picture of humans' deep emotions. At the same time, intermezzo as an independent instrumental play of the second half of XIX – XX centuries, keeps also performing its more early function, being an integral part of a larger work. Finally, inside it, intermezzo may perform transitional or contrast and also an independent function.

Key words: genre, concept, «intermezzo», «intermedia», «interlude», etymology.

Актуальність теми дослідження. Самостійний жанр інтермецо виник у 30-ті роки XIX століття у фортеціанній західноєвропейській музиці. Його родоначальником став великий композитор епохи Романтизму, творчість якого позначена багатьма жанровими і стилістичними знахідками і відкриттями – Роберт Шуман, який в 1832 році створив перші в історії музики твори нового жанру – Інтермецо для фортепіано (оп. 4).

В музикознавстві цей жанр не привертав уваги музикознавців, хоча виник у контексті яскравих романтических тенденцій мистецтва XIX століття (див. лише статтю С. Мірошниченко [9]). Отже, можливість розглянути виникнення та трактування «інтермецо» як поняття і явища набуває великого значення.

Мета роботи. Дослідження пов'язане з пошуками походження поняття «інтермецо»; про спільність, переплетення, близькість та індивідуальність властивостей жанрів «інтермецо», «інтермедія», «інтерлюдія».

Викладення основного матеріалу. Виявилося, що в багатовіковій історії музики постійно змішуються, переплітаються і взаємозамінюються поняття «інтермецо», «інтерлюдія» і «інтермедія», що відносяться до літератури, театру, музики. Вони з'явилися в глибині століття і їх генетично часто відносять до одних і тих же жанрів і явищ, в них привносять один і той самий зміст.

Більш чітке розділення цих понять відбулося лише в кінці XIX століття, коли все-таки чітко відмежувалося і визначилося поняття «інтермецо» як самостійного і як внутрішньоклічного жанру. Але і пізніше воно продовжувало перекликатись з «інтерлюдією», також трактоване як проміжний та внутрішньоклічний жанр. Найбільш самостійним згодом стало поняття «інтермедія», що ствердилось як частина поліфонічного твору (фуги, фугети, фугато і т.п.), де не проводиться тема.

Але на початковому етапі існування і розвитку жанрів поняття «інтермецо», «інтерлюдія» і «інтермедія» мало відрізнялися або зовсім не відрізнялися один від одного. При цьому відзначимо їх термінологічну спільність – ідентичність першого з усіх складних слів:

Інтер -	- мецо - людія - медія
---------	------------------------------

Intermezzo (іт. інтермедзо, традиційна вимова) – інтермецо. Intermede (фр. інтермед), intermedio (лат. іт. інтермедіо). Interlude – (англ. інтерлюд), interludio (інтерлюдіо), interludium (інтерлюдіум) – інтерлюдія [14, 67].

Звернемо увагу, що в складових словах досить часто першим є «інтер» (лат.) – префікс, який позначає знаходження між, в проміжку, періодичність дії, скасування, зниження [12, 205]. Цими словами є – інтер-вал, інтер-венція, інтер-в'ю, інтер-дикт, інтер-ес, інтер-ер, інтер-лінгва, інтер-лінгвістика, інтер-нат, інтер-натура, інтер-нет, інтер-нужання, інтер-пол, інтер-поляція (вставка), інтер-претації, інтер-стелярний, інтер-пункція, інтер-фейс, інтер-ференція, інтер-ферометр і багато інших (іноді явно відчувається самостійність частин таких складних слів).

Тому ще одне наше завдання – виявити спільність і відмінності понять «інтермецо», «інтермедія», «інтерлюдія», які постійно взаємозамінюють одне одного на протязі довгого історичного періоду; а також спробувати з'ясувати, чому з'явився самостійний романтичний жанр «інтермецо».

У роботі використані статті про поняття і жанри інтермецо, інтерлюдії і інтермедії з різних музичних енциклопедій, музичних енциклопедичних словників, довідників (як основних, так і тих, що тільки з'явилися); в «Путівнику по концертах» Б. Асаф'єва, в «Музичному Петербурзі» А. Порфир'євої і багатьох інших джерелах. Для термінологічних уточнень підключенні різні словники іноземних мов (див. використану літературу).

Шуман був композитор, який створив музичний жанр – інтермецо (використавши і в цикліческих жанрах як їх складових). Розібралася в особливостях появи цього жанру важливо як для виконавців, викладачів, так і для самого музикознавства.

У музикознавчій літературі в різних ракурсах зустрічається термін «інтермецо», який зазвичай відноситься до проміжних, зв'язуючих частин цикліческих творів різних жанрів (у чому і перегуку-

ється з інтермедією, інтерлюдією). Але в період Романтизму з'явилися і самостійні твори Інтермецо, створені зазвичай для фортепіано. Тому важливо з'ясувати, що ж являють собою термін, поняття і явище «інтермецо».

Отже, *інтермецо як жанр*. Розглянемо поняття інтермецо, запропоновані в різних джерелах, а також визначимо зв'язку і відмінності понять і явищ «інтермецо» з «інтермедією» і «інтерлюдією».

Відзначимо, що в свій час «інтермедія» і «інтермецо» дійсно позначали ідентичні поняття, навіть їх походження бачили аналогічним. Як пише А. Порфир'єва: «ІНТЕРМЕДІЯ (*intermedia, intermezzo*), італійський оперний жанр, бурхливий розвиток якого припав на 1-у половину 18 століття». У сучасній європейській літературі прийнято «термінологічно відокремлювати «інтермедію» (ренесансний тип) від «інтермецо» (власне італійська музична комедія 1-ої половини 18 ст.), але оскільки в більшості автентичних російських документів останнє іменувалося «інтермедією», та й надалі ця назва не переглядалася...» [10, 403. Виділено нами. – Л. Д.]. На думку Порфир'євої, інтермецо – це італійський оперний жанр, італійська музична комедія першої половини 18 століття (досить локальне уявлення про це явище).

Г. Ріман ще в позаминулому столітті дав відповідне визначення жанру інтермецо – це «*проміжна п'еса, проміжна вистава* (див. Інтермедія)». Ріман ототожнює жанр інтермецо і інтермедії. Хоча у визначенні «інтерлюдії (лат. *interludium*)» використовує такі ж слова: «*проміжна гра*», хоча в подальшому він пише про інше – особливо часто терміном цим «*позначають виконуваний на органі переход від одного вірша хоралу до іншого*» [11, 555]. Так інтерлюдія пов'язана з органними програшами між хоралами.

Потім Ріман припустив, що «*здається*, Шуман вперше застосував це слово в якості назви для цілої зв'язної серії фортепіанних п'ес (оп. 4) – без жодного відношення до змісту цього слова; втім, може бути він мав на увазі тут щось на зразок «*hors d'oeuvre*» (приставки, вставного епізоду), тобто п'еси, які можуть слугувати проміжними номерами для концертної програми. Геллер, Брамс, а за ними і багато інших користувалися словом інтермедія як заголовком п'ес» [11, 555. Виділено нами – Л. Д.].

Так в кінці XVIII століття (перше видання «Музичного словника» було здійснено в 1882 році), великий музикознавець Ріман (саме таким ми його вважаємо) ще сумнівався, чи стане жанр інтермедіо самостійним в жанровій палітрі музичних творів і намагався зрозуміти, чому Шуман називав свої твори Інтермецо і який зміст вкладав у них, вважаючи, що використовував цю назву «без жодного відношення до змісту цього слова». Тим важливіше знайти сенс введення назви цього «нового» жанру в багату романтичну жанрову систему.

Найбільш широко і з історичної точки зору Ріман трактує поняття інтермедія, але в дужках знову бачимо «*intermezzi*», тобто знову всі поняття виявляються взаємопов'язаними. У нього Інтермедіями називалися музичні виконання, що з'явилися в кінці 16-го століття в Італії, які служили для розваги під час антракту між актами трагедій, а пізніше і опер (перша збірка таких інтермедій з'явилася у другі в Амстердамі, 1723). Спочатку інтермедії різних актів не мали між собою зв'язку, і для кожної з них обирається особливий міфологічний сюжет. Постійно розвивалася з декількох інтермедій одна інтермедія, тобто друга п'еса, яка носила для контрасту з вмістом головної п'еси більш-менш жартівливий характер і виконувалася поперемінно з нею по частинам. Наступним кроком у розвитку цієї, що виросла поступово, жартівливою маленькою опера було звільнення її від неприродного поєдання з оперою «*seria*»; таким чином, створена була *opera-buf*. Подібною інтермедією була власне «*La Serva-Padrona*» Перголезі, якою опера-буф почала свою переможну ходу по білому світу. Втім, самі старовинні інтермедії аж ніяк не були написані в *stile representativo* флорентійської музичної драми, а складалися з мадригалів; іноді вони різноманітливи також проміжними інструментальними п'есами (також мадригалами) ... Пізніше в драмі інтермедії замінені були балетним дивертисментом. В даний час строго стежать за дотриманням зв'язку між інтермедіями і головною п'есою, і єдиною формою, в якій ще існують (в драмі) інтермедії в старовинному сенсі слова – *вставні* балети і антрактна музика» [11, 555. Виділено в тексті – Л. Д.]. Тут поняття інтермедії виявляється близче до інтерлюдії, ніж до інтермецо.

Врахуємо, що *intermezzo* від італійського (додамо, що від латинського –*intermedius*, тобто те, що знаходиться в середині) – позначає паузу, перерву, антракт; це також – *невелика інструментальна п'еса* або розділ сполучного значення [див. 3, 214. Виділено нами – Л. Д.]. Інтермецо також – «*невеличкий твір вільної форми, наприклад для фортепіано, оркестру*; також самостійний оркестровий епізод в опері або проміжний розділ в інструментальної композиції» [13, 202. Виділено нами – Л. Д.].

А *інтермедія* «(лат. *intermedius* те, що знаходиться посеред) – 1) вистава, зазвичай комедійного характеру, що розігрується між діями спектаклю; 2) невелика вставна музична п'еса, що виконується між актами в опері; 3) музичний зв'язуючий епізод, який готове чергове проведення теми у фу-

зі». При цьому *інтерлюдія* – «1) невеликий проміжний епізод між частинами музичного твору, найчастіше – між варіаціями (більше такої думки ми ніде не зустрінемо – Л. Д.); 2) в англійському театрі кінця середніх віків і початку епохи Відродження – невелика п'еса спочатку релігійно-повчального, пізніше фарсового характеру [13, 202]. Як бачимо, тут визначення явищ «інтермецо», «інтермедії» і «інтерлюдії» вельми своєрідні, різні, але й не позбавлені спільнот, а також далеко не повні.

Цікаво, що Б. Асаф'єв пропонує лише одне трактування терміну *інтермецо* (італ.) (як несамостійного явища): «вставна або проміжна п'еса (по суті, це *інтерлюдія*, що розвинулася і стала самостійною п'есою) між частинами або відділами будь-якого твору, як, наприклад, в симфоніях, сонатах або в операх, де інструментальні *інтермецо* поділяють дію, а також дають їй інший напрямок і готують слухача до нового повороту драми. (Таке значення має *інтермецо* в другому акті опери «Царська наречена» Римського-Корсакова). Багато в чому *інтермецо* схоже з *антрактом*»[1, 54. Виділено мною – Л. Д.].

Так, Асаф'єв не дає трактування терміну «*інтермецо*» як самостійного музичного твору, мимоіх згадуючи, що «(по суті, це *інтерлюдія*, що розвинулася і стала самостійною п'есою)». А «*інтерлюдія*» у Асаф'єва – «(лат.) те, що грається в проміжку, – музика, що зв'язує проведення тем у фузі, що з'єднує як інструментальний наспів або ритурнель ... окремі строфи ... пісень, куплетів і т. п.». Таким чином, «*інтерлюдія*» як би замінює звичне тепер поняття «*інтермедія*». Щодо терміна «*інтермедія*» (лат), то він розуміється як «вставна сцена, що перериває перебіг дії і відрізняється іншим характером, іншою музикою (напр., *інтермедія*-пастораль «Щирість пастушкі» в оп. «Пікова дама» Чайковського)» [1, 54]. Тобто визначення «*інтерлюдії*» досить віддалено від терміна «*інтермецо*»... Близьче до трактування терміну «*інтермецо*» – поняття «*інтермедія*». Тут усі визначення спрямовані на оперну, балетну драматургію і значно рідше на інструментальну.

Асаф'єв пропонує ще одну спільність, близькість: *інтермецо* – як антракт. Антрактом він вважає музику, що «виконується в опері або драматичному театрі між актами перед відкриттям завіси і служить введенням до майбутньої дії. Наприклад, антракти з музики Бетховена до трагедії Гете «Егмонт», Глінки – до «Князя Холмського», Шуберта – до «Розамунди», а в операх: антракт до третьої дії у «Лоенгріні» Вагнера, антракт у «Руслані і Людмилі» Глінки, дзвін перед коронацією у «Борисі Годунові» Мусоргського та т. д. (див. *інтермецо*)» [1, 15-16].

О. Сліпушко розуміє термін «*інтермецо*» наступним чином: «... ит. невеликий музичний твір вільної будови, що виконується між окремими частинами опери»[12, 206]. Тут спостерігається двостороннє трактування терміну: з одного боку, мова йде як про самостійний музичний твір, з іншого – про його не самостійність – тобто роздільну функцію. І знову-таки трактується з точки зору наявності в оперному спектаклі. *Інтерлюдія* визначається майже так само, як *інтермецо*, та ще й відзначається ідентичністю з *інтермедією*: «1. Невелика музична п'еса, що виконується між частинами музичного твору. 2. те саме, що *інтермедія*». Залишилося привести розуміння Сліпушко самого терміну «*інтермедія*»: «(лат.) 1. У середньовічному театрі – коротенька сценка, в основному гумористично-комедійного характеру, зазвичай вставлена між актами серйозної драми. 2. (муз.) Проміжний епізод у фузі»[12, 206].

Як бачимо, у Сліпушко визначення всіх понять («*інтермецо*», «*інтерлюдія*», «*інтермедія*») схожі і майже ідентичні, причому найбільш послідовне у «*інтермедії*».

О. Шаповалова вважає, що «*Інтермецо* (від *intermezzo* – пауза, антракт) – п'еса, що пов'язує важливіші за значенням розділи, також назва окремих, переважно інструментальних, п'ес *різного характеру і змісту*. Самостійне значення музичного жанру *інтермецо* набуло у фортеціанній творчості Р. Шумана і Й. Брамса. Завдяки творчості цих композиторів *інтермецо видозмінилося у ліричну мініатюру романтичного плану*» [16, 209-210]. Виділено мною – Л. Д.]. Здається, визначення тут не вийшло, фортеціанні «*Інтермецо*» того ж Шумана не можна назвати «ліричними мініатюрами романтичного плану», особливо викликає сумнів їх визначення як «мініатюрою».

Інтермедію Шаповалова трактує як близьку до мініатюри (до *інтермедії* – Л. Д.), так і зазнає її індивідуальні властивості (наприклад, у фугах), хоча і не надає їм виключного значення: «(лат. *intermedius* – проміжний) – невелика музична п'еса, що поміщається зазвичай між важливішими частинами музичного твору. Словом *інтермедією* також називають вставний епізод або сцену у великому театральному творі, який призупиняє розвиток дії і не має до неї безпосереднього відношення. У деяких випадках термін *інтермедія* використовується для позначення зв'язувального епізоду між двома проведеннями теми у фузі (епізод, що проходить у інструментальній п'есі)» [16, 209]. Термін *інтерлюдія* в енциклопедії Шаповалової відсутній.

У сучасних статтях Є. Мнацаканової з «Музичної енциклопедії» та О. Кушнірук з «Української Музичної енциклопедії» узагальнюються досягнення художньої композиторської практики другої

половини XIX – XX століть, але ми знаходимо аналогічні формулювання даного жанру: *Intermezzo* – від латинського *intermedius* – той, що знаходиться посеред, проміжний: 1) П'еса проміжного, сполучного значення. В інструментальній музиці може виконувати роль тріо в тричастинній формі (Р. Шуман. Скерцо з сонати для фортепіано, оп. 11; Гумореска для фортепіано, оп. 20), або середньої частини в сонатному циклі (Р. Шуман. Концерт для фортепіано з оркестром). В операх інтермецо може бути як інструментальне («Царська наречена» М. Римського-Корсакова), так і вокально-інструментальне, хорове. Побутують інструментальні інтермецо, які виконуються між актами або сценами опери («Сільська честь» П. Масканьї, «Алеко» С. Рахманінова); 2) *Самостійна характерна інструментальна п'еса*. Вперше з'явилися у творчості романтиків як прояв безпосереднього ліричного почуття. *Засновником цього різновиду інтермецо є Р. Шуман – 6 Інтермецо для фортепіано, оп. 4, 1832.* Інтермецо для фортепіано створили також Й. Брамс, О. Лядов, В. Калінніков; для оркестру – М. Мусоргський [8, 547; 6, 241]. Виділено нами. – Л. Д.].

У порівнянні з вище наведеними визначеннями, у Ж. Лисової крім їх спільноті, спостерігаються деякі уточнення щодо *інтермецо*: 1) Музична п'еса проміжного значення в інструментальній композиції; 2) окрема невелика інструментальна п'еса *вільної форми* [2, 203. Виділено нами. – Л. Д.]. Дане визначення про вільну форму інтермецо викликає глибокі сумніви.

У деяких джерелах терміни «інтермецо» і «інтермедія» розділені і мають власне трактування: «Інтермецо (іт.) – невелика інструментальна п'еса довільної форми», а «Інтермедія (лат.) – маленька п'еса, що виконується між актами драматичної або оперної вистави; вставна сценка »[15, 143]. В інших музичних енциклопедичних джерелах *«Intermezzo» – це ... невелика інструментальна, переважно фортепіанна, п'еса*. Набула поширення, починаючи з 30-х років XIX століття. *Інтермецо з'явилося у фортепіанній музиці Р. Шумана...* В опері та інструментальному циклічному творі (концерті, квартеті і т.п.) *інтермецо – розділ зв'язувального значення*, часто розімкнутий у структурному відношенні ... [3, 214; 5, 42. Виділено нами. – Л. Д.].

Подібно прелюдії або постлюдії, *інтермецо* спочатку було пов'язано з певною композиційною функцією: перемикання, відсторонення, перемеження основних розділів матеріалом, котрий займає «слабкий час» у змістовному сенсі. В цьому відношенні безсумнівний генезис інтермецо, що походить від поліфонічних інтермедій, інтерлюдій пісень або інтермедій у театральних виставах.

Наукова новизна роботи. Пропонується визначення поняття «інтермецо», жанрів «інтермедія», «інтерлюдія» та виявляються особливості появи «інтермецо» як самостійного жанру.

Висновки. Зберемо воєдино характерні риси для жанру інтермецо – як самостійної п'еси, по-годившись у основному з С. Мірошниченко [9, 397] і додавши наше розуміння терміну. Інтермецо як самостійний жанр – це досить складний характерний твір, що з'явився у епоху Романтизму для фортепіано, і виражає певну і велими багатоліку картину людських переживань.

Разом з тим, інтермецо як самостійна інструментальна п'еса другої половини XIX – XX століть, продовжує виконувати і більш ранню історичну функцію – бути складовою частиною більш великого твору. І тоді всередині нього інтермецо може виконувати перехідну або контрастну, але також і самостійну функції.

Література

1. Асафьев Б. В. (Игорь Глебов). Путеводитель по концертам (словарь наиболее необходимых терминов и понятий) / Б. В. Асафьев. – М. : Всесоюзное издательство «Советский композитор», 1978. – 54 с.
2. Интермецо // Лысова Ж. А. Англо-русский и русско-английский музыкальный словарь / Ж. А. Лысова.– СПб. Москва. Краснодар. : Издательство «Лань»; «Издательство ПЛАНЕТА МУЗЫКИ», 2008. – 288 с.
3. Интерлюдия. Интермедиа. Интермецо // Музыкальный энциклопедический словарь / Гл. ред. Г. В. Келдыш. – М. : Советская энциклопедия, 1990. – С. 213-214.
4. Интермецо // Украинский советский энциклопедический словарь в 3-х т. – К. : Главная редакция Украинской советской энциклопедии, 1988. – Т. 1. – С. 694.
5. Интермецо // Энциклопедический музыкальный словарь / Автор-составитель К. А. Жабинский. / Изд. второе, доп. и перераб. – Ростов-на Дону : Феникс, 2009. – С. 42.
6. Кушнірук О. Інтермецо / О. Кушнірук // Українська музична енциклопедія. – Київ : ІМФтаЕ ім. М. Т. Рильського НАН України, 2008. – Т. 2. – С. 241-242.
7. Латинско-русский словарь / [сост. И. Х. Дворецкий]. – М. : Русский язык, 1976. – 1076 с.
8. Мнацаканова Е. А. Интермецо / Е. А. Мнацаканова // Музыкальная энциклопедия в шести томах. / Гл. ред. Ю. В. Келдыш. – М. : Советская энциклопедия, 1974. – Т. 2. – С. 547, 209-210.
9. Мирошниченко С.В. Генезис жанра интермецо / С.В.Мирошниченко // Годишняк учительчког факультета у Враньї. – Вранье, 2015. – С. 391-398.

10. Порфириєва А. Л. Интермеццо / А. Л. Порфириєва // Музыкальный Петербург. Энциклопедический словарь / Отв. ред. А. Л. Порфириєва. – Санкт-Петербург : Издательство «Композитор», 2000. – Т. 1. : XVIII век. Кн. 1. – С. 403-407.
11. Риман Г. Интерлюдия. Интермедиа. Интермеццо // Г. Риман. Музыкальный словарь / [Пер. с 5-го нем. изд., пер. и все доп. russ. отд. под ред. Ю. Энгеля]. – Москва-Лейпциг : Юргенсон, 1896. – С. 555.
12. Сліпушко О. Тлумачний словник чужомовних слів в українській мові / О.Сліпушко. – Київ : Видавництво «Криниця», 2000. – 512 с.
13. Словарь иностранных слов / Изд. 18, стер. – М. : Русский язык, 1989. – С. 202.
14. Словник іноземних музичних термінів [ред.. Хабаль Ж. Д.] / вид. четверте, доп. та випр. – Хмельницький : ПП «Банкір», 2005. –155 с.
15. Сучасний словник-мінімум іншомовних слів. – Київ : Видавництво «Довіра», 1999. – 368 с.
16. Шаповалова О. Музыкальный энциклопедический словарь / О.Шаповалова. – М. : ООО «РИПОЛ Классик», 2003. – 697 с.

References

1. Asafev, B.V. (1978). Guide to the concerts (dictionary of relevant terms and concepts). Moscow: Sovetskiy kompozitor [in Russian].
2. Lyisova, Zh.A. (2008). Intermezzo. English-Russian and Russian-English Dictionary of Music. SPb. Moscow. Krasnodar: Lan; Planeta muzyiki [in Russian].
3. Keldyish, G.V. (Ed.). (1990). Music Encyclopedic Dictionary. Interlude. Intermedia. Intermezzo. Moscow: Sovetskaya entsiklopediya [in Russian].
4. Ukrainian Soviet Encyclopedic Dictionary in 3 Vols. Intermezzo. Volume. 1. (1988). Kyiv: Glavnaya redaktsiya Ukrainskoy sovetskoy entsiklopedii [in Russian].
5. Zhabinskiy, K.A. (2009). Intermezzo. Encyclopedic Dictionary of Music. Rostov-on-don: Feniks [in Russian].
6. Kushniruk, O. (2008). Intermezo. The Ukrainian musical encyclopedia. Volume. 2. Kyiv: IMFtaE im. M.T. Rylskoho NAN Ukrainy [in Ukrainian].
7. Dvoretskiy, I.H. (Ed.). (1976). Latin-Russian Dictionary. Moscow: Russkiy yazyik [in Russian].
8. Mnatsakanova, E. A. (1974). Intermezzo. Music Encyclopedia in 6 Vols. G.V. Keldyish (Ed.). Moscow: Sovetskaya entsiklopediya [in Russian].
9. Miroshnichenko, S.V. (2015). The Genesis of the genre Intermezzo. Godishnak uchitelchkog fakulteta u Vranu. Vranje, 391-398 [in Russian].
10. Porfireva, A.L. (2000). Intermezzo. Musical Petersburg. Encyclopedic dictionary. Book 1. Vol. 1: XVIII century. Saint-Petersburg: Izdatelstvo «Kompozitor» [in Russian].
11. Riman, G. (1896). Interlude. Intermedia. Intermezzo. Music dictionary. (J. Engel, Trans). Moscow-Leipzig: Yurgenson [in Russian].
12. Slipushko, O. (2000). Explanatory Dictionary of the foreign words in Ukrainian language. Kyiv: Vydavnytstvo «Krynytsia» [in Ukrainian].
13. Dictionary of foreign words (1989). Moskow: Russkiy yazyik [in Russian].
14. Habal, J.D. (Ed.). (2005). Dictionary of foreign musical terms. Khmelnytskyi: PP «Bankir» [in Ukrainian].
15. The modern dictionary-minimum of foreign words. (1999). Kyiv: Vydavnytstvo «Dovira» [in Ukrainian].
16. Shapovalova, O. (2003). Encyclopedic Dictionary of Music. Moskow: OOO «RIPOL Klassik» [in Russian].